SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — **УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК**

Пам'ятаймо про Україну!

OL. XCVII. No. 6. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JANUARY 11, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 11-го СІЧНЯ 1990 Ч. 6. РІК XCVII

КАҐЕБІСТИ „ВІТАЮТЬ" ВІРУЮЧИХ З РІЗДВОМ

Львів (УПА). — У понеділок, 1-го січня, відбулося засідання Львівської обласної Ради УГС, на якому було зроблено підсумки роботи за 1989 рік, обговорювались питання виборів та святкування Дня Соборности України. Незважаючи на постійні напади партократії і дезінформацію офіційної преси, Львівська обласна філія УГС на початок 1990 року нараховує 490 членів.

1-го січня газета „Ленінська молодь" помістила повідомлення під назвою „Управління КДБ повідомляє", в якому сказано, що на протязі року для працівників КҐБ влаштовано лекції з історії культури, релігії, що кожен працівник управління „відгукнувся на заклик людей доброї волі" і пожертвував частину заробітної платні в доброчинні фонди.

Подана також інформація, що на всі рівні рад у Львівській області висунено 36 чекістів. Вершиною даного повідомлення є привітання від імені керівництва і колективу КҐБ для всіх віруючих з різдвяними святами.

НОВОРІЧНА ЗУСТРІЧ

Ню Йорк. — Секція Сеньйорів при Відділі „Самопомочі" в Ню Йорку запрошує своїх членів на новорічну зустріч, яка відбудеться в суботу, 13-го січня 1990 року, о год. 2-ій по полудні в домівці „Самопомочі", 98 Друга аве.

У Варшаві відбулася конференція з питань Лемківщини

Варшава, Польща. — 1-го і 2-го січня у Варшаві проходила наукова сесія п.н. „Політичні та суспільні напрямки населення Лемківщини у XX ст. ".

Організатором сесії був Відділ політичних наук та журналістики Варшавського університету, а також Ярослав Мокляк, молодий український історик, що живе в Польщі.

У сесії взяло участь багато польських та українських науковців, м. ін. проф. Анджей Квілецький (Познань(та проф. Іван Красовський (Львів), однак основну більшість учасників складали молоді науковці в початковому періоді наукової кар'єри.

З-поміж учасників на особливу увагу заслуговує виступ Богдана Горбля (українець з Вроцлава, студент 5-го курсу історії), який ознайомив слухачів з вислідами його дослідів над Руською Народною Республікою Лемків. В. Горбаль перший почав джерельно досліджувати цю тему.

МАЛАНЧИН ВЕЧІР

Ню Йорк. — Український хор „Думка" та Український Спортовий Клюб в суботу, 13-го січня, влаштовують Маланчин вечір, який відбудеться в Українському Народному Домі, 140 Друга аве. Гратиме оркестра „Темпо", в мистецькій програмі — виступ жіночого ансамблю хору „Думка". Початок о 9-ій год. вечора. Столи слід замовляти в Мирослава Кулинича, тел.: (718) 672-9344.

Поляки й українці моляться разом

Ню Йорк (Р. Голіят). — У газеті „Католік" з 10-го грудня 1989 року поміщено статтю Станислава Ґереґи п.з. „У поляків на Кресах", тобто, в західній Україні. Там сказано, що 6-го листопада 1989 року, парафіяльний костьол у Борщеві віддав Єпископ Маріян Яворський, ординарій Львівської архидієцезії. Вірні зі сльозами в очах вперше від десятків років вітали польського єпископа.

Парох Маріян Трофім'як у своїй вітальній проповіді сказав, що Борщів на протязі довгих років означав символ католицької віри, бо ця святиня була єдиним чинним польським католицьким костьолом на „кресових" землях, які після Другої світової війни знайшлися в границях України. Крім поляків, на Богослуження масово прийшли українці-католики, які не хотіли виректися католицизму й тут мали нагоду співати одночасно й свої пісні. Парох у своїй мові підкреслив, що під час Літургії не має зрічникування бо співано пісні польські й українські — вірні співали одні й другі.

Єпископ Яворський висловив признання усім, що втримують цей костьол у досконалому стані. Йому сослужили до св. Літургії священики, що прибули з ним з Польщі, Вєслав Банс і Маріян Бучко. Після проповіді Єпископа Яворського, відспівано за тутешнім братнім звичаєм пісню до Матері Божої в українській мові, як також відмовлено „Отче наш" у цій самій мові.

На закічення Єпископ висловив признання вірним за їхню дбайливу опіку над костьолом і подяку усім тим священикам, що впродовж багатьох важких років встоялися у своїй святині й трудилися для Бога й свого народу.

При кінці візитації група дітей вручила Єпископові квіти. Одна з дівчат деклямувала польською мовою віршик зі „сильним східнім акцентом", бо контакт наймолодшого покоління з польською мовою обмежується до костьола. В статті сказано, що Борщів був одним з небагатьох „кресових" міст Речипосполитої, яке з великою посвятою боронили вояки Корпусу охорони кордону перед наступаючою Червоною армією. У святочному апелі, який перший раз відбувся 17-го вересня 1989 року перед гробом незнаного вояка вшановано пам'ять оборонців Борщева.

Стаття ілюстрована трьома знімками — костьол і учасники св. Літургії.

КОНЦЕРТ ПРИСВЯЧЕНИЙ Р. САВИЦЬКОМУ

Нюарк, Н.Дж. — Тут в неділю, 14-го січня, відбудеться концерт присвячений пам'яті основника УМІ проф. Романа Савицького в 30-ту річницю його смерти. Виконавці програми: учні кляс Т. Богданської, Д. Каранович, Г. Клим, Л. Крупи, М. Мацькевич. Концерт влаштовує Український Музичний Інститут Америки, Відділи Нюарк — Ірвінґтон Початок в 11-ій год. ранку в руханковій залі при школі св. Івана Хрестителя.

СВЯТКУВАННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ В МЕЙПЛВУДІ

Мейплвуд, Н.Дж. — Тут у вівторок, 16-го січня, на плянованих зборах Міської управи, які відбудуться о 8:30 год. ранку в Міській раді, посадник міста Роберт Ґрессмір підпише та прочитає проголошення з нагоди роковин Дня Незалежности України. В понеділок, 22-го січня, посадник Р. Ґрессмір та члени Міської управи будуть присутні на святкуваннях Дня Незалежности України, яке відбудеться в Міській раді о 9:30 год. ранку. На закінчення програми буде урочисто піднесений національний прапор України поруч американського.

ВІРНІ УКЦ ВІДКИДАЮТЬ НАКЛЕПИ РПЦ

Москва (ПС УГС). — В помешканні члена московської філії УГС Миколи Муратова у четвер, 4-го січня, відбулася пресова конференція українських католиків з участю закордонних кореспондентів і також кореспондентів таких совєтських видань, як „Московские Новости", „Оґонек", АПН (Аґентство печати „Новости").

Голова Комітету Захисту УКЦ Іван Гель повідомив, що близько 300 священиків РПЦ, які обслуговували 650 парафій, оголосили про своє повернення в лоно Української Католицької Церкви. І. Гель спростував несправедливі твердження представників Російської Православної Церкви про нібито насильницьке захоплення храмів і насильницькі дії проти священнослужителів РПЦ. Такі звинувачення на адресу українських католиків були висловлені на телевізії 14-го грудня 1989 року в заяві Архиєпископа ростовського Кирила, який твердив, що смерть священика РПЦ Василя Бочала нібито наступила в наслідок „насильницьких дій уніятів". Совєтські власті за допомогою центральної телевізії і преси сприяють керівникам РПЦ в поширюванні дезінформації та розпалюванні ворожнечі між вірними обох Церков.

Отець Мирослав Німак, що був свідком тих подій, розповів, що сам бачив , як бачили це вірні церкви села Залісся Золочівського району, Львівської области, що в о. Бочала почався серцевий біль після того, як вірні його приходу оголосили, що відтепер вони вважають себе українськими греко-католиками. Після невдалої спроби умовити парафіян зберігати вірність РПЦеркві о. Бочало відчув біль у серці. Помер він в дорозі до лікарні на руках у своїх родичів. Лікарі засвідчили, що він уже раніше переніс два інфаркти, а це був третій.

М. Муратов розповів, що до Центрального телебачення, до редакцій газет „Известия" та „Советская Россия", котрі поширювали наклепи, що зачіпають честь і гідність Української Католицької Церкви, надіслано листи з протестами. Муратов також повідомив, що Комітет Захисту УКЦ подав скаргу до Ленінського райсуду в Москві з вимогою порушити справу щодо наклепників на УКЦ, але суд відмовився цю скаргу прийняти.

БЕНКЕТ І БАЛЬ ЛІКАРІВ

Ню Йорк. — Українське Лікарське Товариство Північної Америки Відділ Ню Йорк-Ню Джерзі влаштовує бенкет і баль з презентацією дебютанток, який відбудеться в суботу, 13-го січня, о 8-ій год. вечора в готелі Плаза, 5-та аве. й 59-та вул. Зголошення дебютанток та за загальними інформаціями слід звертатися до д-ра Звенислави Ворох, тел.: (212) 982-4994, або Галини Семчишин, тел. (201) 273-3035.

Діти Миссиссаґа передали забавки дітям Чорнобиля

Миссиссаґа, Онт. — Діти цілоденної школи ім. св. Софії в Миссиссаґа, Онт. зібрали понад 200 забавок перед Різдвяними святами. Ці забавки передано дітям, які потерпіли в наслідку чорнобильської катастрофи.

Директорка школи Надія Луців сказала: „У нас тут в Канаді тепер багато говориться про допомогу Україні. В цей спосіб діти нашої школи хотіли допомогти та розвеселити дітей в Україні".

В часі збірки вчителі пояснили дітям, що сьогодні в Україні діти часто не мають забавок. Декотрим дітям було важко зрозуміти, як можна жити без забавок. Також в часі збіркової кампанії діти школи св. Софії мали нагоду ближче познайомитися з наслідками аварії на АЕС у Чорнобилі.

В часі збірки забавок до школи загостив театр-студія „Не журись" зі Львова, який якраз завершував своє турне по Канаді. Члени театру виступали на тлі виставлених забавок, які були розміщені в пачках, покритих святочним папером. Віктор Морозов, художній керівник театру, промовляючи до дітей, сказав: „Ми дуже радіємо, що ви зібрали такі гарні подарунки та передасте їх дітям, які потерпіли в Чорнобилі". Дохід з шкільного виступу театру „Не журись" члени ансамблю призначили повністю на закуп додаткових подарунків.

Всі забавки були передані Народному Рухові України за Перебудову (НРУП). Кошти пересилки забавок зголосилася покрити Українська Кредитова Спілка, яка має свій відділ в Миссисcаґа.

В цьому році школа св. Софії має в пляні поширити свою акцію та заохотити інші школи до співучасти.

„МАЛАНКА" В СОМЕРСЕТІ

Сомерсет, Н.Дж. — Українська молодеча організація ОДУМ влаштовує традиційну „Маланку", дохід з якої призначений на фонд допомоги дітям Чорнобиля. Гратиме оркестра „Одночасність" з Торонто та „Олесь Кузишин тріо" з Ню Джерзі. В програмі — вечеря з вином і шампанським. Пожертви — 75 дол. від особи, 50 дол. від студентів до 23 років. Вечерниці відбудуться в суботу, 13-го січня, в Сомерсет Гілтон, 200 Атріум драйв (Дайвидсон аве.). Початок — о 6-ій год. вечора. За інформаціями слід телефонувати на число: (201) 890-5986, або (718) 657-0317.

Опубліковано книжку о. Ю. Катрія

Ню Йорк. — Тут, минулого року, виданням Української духовної бібліотеки отців Василіян, ч. 73, з нагоди ювілею Тисячоліття Християнства України, появилася 313-сторінкова книжка о. Юліяна Катрія, ЧСВВ, п.з. „Наша християнська традиція".

У передмові до цієї книжки від Видавництва сказано таке: „Ця книжка відслонює перед нами тисячолітню священну традицію Східньої, а в тім і нашої Української Церкви. Тут, наче на екрані, ми бачимо звичаї, чесноти християн, життя Церкви, зокрема перших віків і її священиків та єпископів". На самому початку передмови Видавництво, як мотто, що є і ядром усього твору, цитує слова Митрополита Андрея Шептицького: „Нам треба вірно заховувати всі наші давні обрядові й церковні передання".

Цю книжку можна замовляти у видавництві: Analecta OSBM, Via S. Giosafat, 8 — 00153, Rome (Avertino), Italy.

СОВЄТСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ БЛЬОК БОРЕТЬСЯ З ТРУДНОЩАМИ

Софія, Болгарія. — На річній конференції контрольованої Москвою Ради взаємної економічної допомоги, голова Ради Міністрів СССР Ніколай Рижков та інші члени совєтської делегації домагалися від дев'ятьох членів Ради, щоб їхні країни, шукаючи виходу з економічних труднощів, розпочали торгівлю на базі „твердої валюти" і щоб совєтський рубель був зарахований до валюти з вартістю інших держав. Правда, Н. Рижков обіцяв, що його уряд постарається в найближчому часі збільшити вартість рубля, підтримати його ціну вартістю золота здепонованого у швайцарському державному банку, але його виступ був скептично прийнятий представниками інших східньоевропейських країн, які вміжчасі змінили в себе систему державного правління і економічну структуру. Наприклад, Польща, Чехо-Словаччина, Мадярщина, вже розпочали процес наближення до Европейської економічної спільноти та індивідуальну торгівлю з державами Північної і Південної Америки та Азії, зокрема з Японією.

Заступник прем'єр-міністра у чехо-словацькому уряді Владімір Длугі заявив, що прийняття совєтського пляну означало б повернення до економічної катастрофи, застою, вічного браку товарів першої потреби, їхнє квалітативне зниження. Він додав, що совєтський рубель, польський злотий чи валюти інших держав, членів Комекону, не можна ні в якому разі порівнювати з американським доляром, японським єном, західньонімецькою маркою чи валютами інших економічно стабільних західньоевропейських й американських держав. „Наша валюта, прийнаймеще під теперішню пору, — заявив Длугі, — не є і правдоподібно не буде скоро вимінною вартісною валютою і на її вартости не можна розбудовувати здорових економічних структур".

У зв'язку з труднощами в Раді взаємної економічної допомоги, деякі східньоевропейські держави побоюються, що СССР повернеться до правдивої ціни за свої товари, зокрема природний газ, нафтові вироби, зброю та інші сирівці та товари, які Совєтський Союз доставляє до членських держав Комікону. Це, очевидно, означатиме, що члени Ради будуть змушені платити високу ціну (ціну доляра) за совєтські достави, або цілковито переставитись на торгівлю із західними державами, що означатиме занепад, а може навіть ліквідацію Ради, яка в тій ситуації стане непотрібною інституцією.

Теперішня конференція членів Ради вже започаткувала процес сумнівів, а навіть далекойдучих змін в Комеконі, — кажуть західні економісти, — зокрема у вимогах поодиноких делеґацій, які домагалися знесення дотеперішньої котролі і дозволу на вільну торгівлю з країнами східнього і західнього бльоку.

З огляду на існуючі труднощі, члени Ради прийняли тимчасову пропозицію створити окрему комісію, яка займатиметься систематичними вивченнями нової ситуації і запропонує свою розв'язку при найближчій черговій зустрічі членських держав.

В АМЕРИЦІ

ПОНАД 400 БУДИНКІВ ЦЕНТРАЛЬНОГО Мангеттену, Челсі та Ґрініч-Вілледж, залишилися без ґазу в наслідок пошкодження водопроводу в кінці минулого тижня. Вода затопила газопроводи, що примусило компанію „Кон Едісон" виключити ґаз в мешканевих та промислових будівлях. Майже в сотні будинках ґазом користуються не лише для приготування їжі, але для огрівання. Усунення наслідків аварії може тривати кілька днів. В районі Челсі на П'ятій авеню між 18-ою та 19-ою вулицями в наслідок виливу води виник великий кратер, який спаралізував транспортацію. Був пошкоджений телефонічний зв'язок та електрика, великих шкод зазнали деякі клюби та крамниці.

В КІНЦІ МИНУЛОГО ТИЖНЯ сильні дощові бурі з вітрами пронеслися над північним заходом країни, в Ореґоні загинули дві особи: 11-літня дівчинка — коли на неї впало дерево і 23-літній водій в автомобільній катастрофі. Тисячі будинків залишилися без електрики. Метеорологи повідомили, що сила вітру досягла 92 милі на годину. В понеділок, 7-го січня, в стейтах Айдаго, Ореґон, Вашінґтон більшість шкіл була зачинена. Цей самий шторм викликав великий снігопад в лещатарських районах Вайомінґу, а між Чеєнн та Ларамі в наслідок сильного вітру з колії з'їхав поїзд, на щастя ніхто не постраждав.

ВЕЛИКІ БАНКИ, ТАКІ ЯК Перший крайовий банк в Чикаґо, а за ним Ситібанк та багато інших по всій країні в понеділок, 8-го січня, проголосили знижку відсотків на основні позички з 10.5 відсотків на 10 відсотків. Аналітики передбачали цю знижку вже два місяці тому, як ознаку ослаблення економіки, та очікують дальшого зменшення відсотків на короткотривалі позички. Остання знижка з 11 до 10.5 відсотків відбулася в липні минулого року. Віцепрезидент Першого крайового банку в Чикаґо Джеймс Еннейбл висловив впевненість у тому, що знижка відсотків веде до покращення економічної ситуації. Покищо це стало причиною зменшення вартости доляра по відношенню до західньонімецької марки та іншої західньоевропейської валюти.

В ПОНЕДІЛОК, 8-ГО СІЧНЯ, Верховний Суд почав розглядати дві федеральні програми, ціллю яких є збільшення кількости радіо та телевізійних передач станцій, які належать національним меншостям. Суд почав розглядати питання надання національним меншостям державної підтримки ще в 70-их роках. Вперше від того часу, як консерватисти взяли під контролю питання людських прав, Верховний Суд вирішить, які конституційні обмеження будуть відноситися до федеральної влади у справі державного спонзорування позитивно-корисних акцій.

ПОКИ ДВІ ФЕДЕРАЛЬНІ агенції, Комісія атомової енергії та Опіка здоров'ям населення, вели секретну боротьбу, починаючи від 1974 до початку 60-их років у питанні небезпечної радіяції в уранових шахтах, сотні й тисячі шахтарів підлягали високій дозі радіяції та вмирали від рака легенів. Федеральні та стейтові чинники повідомляють, що в уранових шахтах районів Натуріта і Ураван в Кольорадо та Мерісвейл в Юта працювало понад 15,000 шахтарів, більше як 400 з них померло, сотні втратили працездатність, їх дні полічені, бо рак легенів майже не виліковується.

СОВЄТСЬКЕ ВІЙСЬКО ПОКИНЕ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНУ

Прага, Чехо-Словаччина. — До кінця цього року Совєтський Союз виведе з Чехо-Словаччини своє військо, яке перебуває там від 1968 року, коли совєтські танки придушили „Празьку весну". Як повідомив у зв'язку з цим представник чехословацького міністерства закордонних справ Любош Дубровський, нині в Чехо-Словаччині перебуває 80,000 совєтських військовослужбовців.

Побувавши в кінці минулого року в Москві, нинішній міністер закордонних справ Чехо-Словаччини, в минулому правозахисник і дисидент Юрі Дайнстбаєр, повернувся з повідомленням, що найближчим часом представники СССР і Чехо-Словаччини сядуть за стіл переговорів відносно подробиць виведення з цієї країни совєтського „обмеженого контингенту". Обидві сторони плянують почати переговори 15-го січня у Празі, після чого чехо-словацький президент Вацлав Гавел відправиться з візитою до Москви. Його візита запланована на початок лютого. В Празі мають надію, що поїздка пройде добре і президент привезе додому багато нових ідей.

Не виключено, що в той же час Прагу відвідає совєтський міністер закордоних справ Едуард Шеварднадзе.

Окупація Чехо-Словаччини військами Варшавського Пакту вліті 1968 року поклала кінець процесові політичних реформ, що почався тоді в країні. Тепер у Совєтському Союзі це рішення визнано помилковим. З цього приводу Любош Дубровський зауважив що чехо-словацький народ вважав так з самого початку.

У Празі мають надію, що переговори, які повинні початися 15-го січня, дадуть змогу досягнути деяких попередніх угод про технічні деталі виведення совєтського війська.

Н. Чаушеску плянував партизанську війну проти народу

Вашінгтон. — Диктатор Румунії Ніколае Чаушеску, розстріляний разом з жінкою 25-го грудня минулого року, мав намір на випадок державного перевороту втекти в Китай і звідти керувати боротьбою проти своїх противників. Про це розповів в інтерв'ю пресовому агентству Ассошієйтед Пресс один з колишніх керівників румунської служби безпеки Йон Пачепа, який втік з Румунії у 1978 році, дістав політичний притулок у ЗСА і кілька років тому видав книжку „Червоні горизонти".

„Моя робота заключалася в тому, щоб допомогти Чаушеску втекти з Румунії на випадок неприємностей, — заявив в інтерв'ю колишній румунський чекіст. — Він повинен був втекти в Китай і жити там доти, поки не зможе повернутися в Румунію".

Генерал-лейтенант Й. Пачепа керував будівництвом підземних шляхів сполучення у Букарешті. Ці тунелі з'єднували будинок Чаушеску з військовими базами і двома букарештськими летовищами. Під землею зберігалися також запаси зброї, необхідної для ведення тривалої боротьби.

„Згідно з пляном, у кількох европейських столицях були організовані явки. На випадок небезпеки режиму Чаушеску, туди повинні були прибути аґенти секретної служби, що живуть в країнах Західньої Европи", — сказав Пачепа.

Більшість цих явок була розкрита після втечі Пачепи на Захід. Не дивно, що члени родини Пачепи, які залишилися в Румунії, зазнавали постійних переслідувань, а дочка провела під домашнім арештом понад десять років. В кінці минулого тижня його дочка з чоловіком, а також двоє членів родини прибули в ЗСА і після 12 років розлуки побачилися з колишнім генералом.

На думку Пачепи, величезну ролю в скиненні Чаушеску відіграли радіопередавання „Вільної Европи". „Румуни, — пояснив Пачепа, — не могли бачити на телевізії, що відбувається в Чехо-Словаччині, Східній Німеччині, Мадярщині. Вони не могли прочитати про це і в румунських газетах. Єдиним джерелом інформації про зміни у Східній Европі були радіопередавання 'Вільної Европи'. Радіожурналісти провели прекрасну роботу".

Пачепа сказав в інтерв'ю агентству АП, що в 1965 році, коли Чаушеску прийшов до влади в Румунії, було 10,000 агентів служби безпеки. На час його скинення їх кількість досягнула 180,000. „Чаушеску не вірив у льояльність армії, — підкреслив колишній генерал-лейтенант, — тому він створив власну армію. Але врешті румунська армія повстала і перемогла 'Сеґурітате'".

У СВІТІ

У ПОНЕДІЛОК, 8-ГО СІЧНЯ, східньонімецькі угрупування, які пропаґують демократизацію, зірвали тижневі переговори з Комуністичною партією в справах будучности своєї країни. Причиною цього зірвання була вимога зі сторони цих угрупувань, щоби теперішній уряд розв'язав тайну поліцію. Ця нова сутичка з офіційними урядовими чинниками вказує на недовір'я опозиційних груп до уряду прем'єр-міністра Ганса Модрова. Ці ж самі групи заявили, що зовсім перервуть переговори, бо, на їхню думку, теперішній тимчасовий уряд, не зважаючи на обіцянки, старається задержати інституцію ненависної тайної поліції.

У БОЛГАРІЇ ЧИМ РАЗ голосніше лунають незадовільні голоси з приводу рішення Комуністичної партії скасувати закон, який забороняв туркам, громадянам Болгарії, надавати своїм дітям турецькі імена. Згаданий закон був придуманий для того, щоби цілковито асимілювати турецьке населення Болгарії. Закон забороняв публічне вживання турецької мови, як й також деякі мусулманські релігійні звичаї. Знавці стверджують, що це є виявом довголітньої етнічної ненависти, до якої причинились такі закони. Сподіються, що ці міжусобиці не доведуть до ліквідації тих кількох проблисків демократизації.

НОВИЙ УРЯД РУМУНІЇ подав до відома що у понеділок, 8-го січня, спеціяльні військові суди розпочали судові справи проти членів державних з'єднань безпеки, яких зловлено під час того, як вони стріляли в цивільне населення після упадку президента Ніколае Чаушеску. Перші розправи вже розпочалися в місцевостях Сібю, де шефом партії на цілу округу був син колишнього комуністичного диктатора Ніку Чаушеску, якого дальше переслухують, але досі його не оскаржили у будь-яких злочинах. Ці повідомлення подав засобам масової інформації головний речник Ради правління національного спасіння, тобто теперішнього уряду, Аврель Дрогош Мунтіну.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінґтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"
Second Class Postage paid at Jersey City N J

Революція у Румунії і її відгук у Китаї

П'ятиденна революція у Румунії, яка закінчилася розстрілом тирана Ніколае Чаушеску і його дружини Єлени, арештуванням усіх членів Політкому і викресленням прикметника „соціялістична" з титулу Республіки, незмірно здивувала ввесь демократичний світ і врадувала його. Але це страшенне обурило суходільний Китай, з яким Румунія, єдина сателітна держава, яка затримала ще комунізм в його сталінській формі, зберегла приятельські взаємини. Партійнодержавна верхівка Китаю очевидячки налякалася. Але замість піти назустріч лібералізації режиму, чого жадали народні маси всіх европейських сателітних країн, китайські фанатики марксизму рішили силою зберегти режим партійної всевлади. За американськими часописами — з кінцем грудня минулого року мали в Китаї скасувати вийнятковий стан, заведений там у червні 1989 року, коли переведено збройну масакру демонструючих студентів і робітників. На вістку про події в Румунії — вийнятковий стан у Китаї залишено надалі. Здогадуються, що китайські володарі обіцяли Брентові Сковкрофтові, дорадникові у справах Крайової безпеки, який в минулому місяці перевів — з доручення від президента Буша — засекречену подорож до Пекіну, — що вони проголосять амнестію для арештованих учасників минулорічних демонстрацій та зокрема запевнять безпеку всім тим китайським студентам, які студіюють в Америці, солідаризувалися з своїми бунтарськими колеґами і бояться вертатися до рідного краю. Такої заяви пекінські власті не проголосили. Навпаки, скріплено військово-поліційну сторожу біля всіх студентських кемпусів. Щоб злагіднити настрої у робітничих колах — обіцяно підвишку винагороди. Збільшено харчові пайки. А тому, що в Румунії до збунтованих мас народу приєднапася була армія, то в Китаї проголошено, що армія має всеціло залежати від Компартії і поведено додаткові курси політграмоти з загостренням дисципліни.

Психологічно можна зрозуміти пекінських володарів, які всі вже пізнього віку, відсталі від новітніх філософських напрямків і суспільних течій та просто не всилі зрозуміти, що марксизм є запереченням свободи людини й народу. Але відстале лідерство, яке не йде з духом часу — це нещастя народу. І такі відсталі лідери Компартії у Польщі, Мадярщині, Східній Німеччині, Чехо-Словаччині, Болгарії і Румунії — мусіли зникнути з політичного овиду. Зберегтися на ньому силою можна, але — як довго?! Заскорузлість пекінських комуністичних володарів дійшла до того ступеня, що вони звернулися проти Міхаїла Ґорбачова, закидаючи йому вину, що він толерує „зраду" діячів Компартій, які зрозуміли потребу „людського обличчя" комуністичного режиму. Коли б Ґорбачов хотів наслідувати старого пекінського партійця Денґа і переводив масакру мирних демонстрантів, то загирив би всі можливості рятувати економіку, яку зруйнував марксизм, настав би голод і ціла Евразія пірнула би у кривавий хаос. І тепер ще невідомо, чи вдасться Ґорбачову довго лявірувати поміж гоном народів СССР до волі та вірністю марксо-ленінському заповітові. Останнє число тижневого журналу „ЮС Нюз енд Ворлд Ріпорт" з дати 15-го січня 1990 року має на передовій сторінці ілюстрацію надламаного молота і надщербленої п'ятикутної зірки та напис: „Упадок комунізму — чи Совєтський Союз найближчий". Поважна преса в усьому світі приносить голоси авторитетних учених і політичних аналітиків, які одностайно погоджуються, що настав кінець комунізмові і тільки різняться в поглядах, коли той процес закінчиться і як комунізм загине також у Совєтському Союзі. Партійно-державна верхівка у Пекіні вже тепер своєю настановою ізольована, бо у „Ню Йорк Таймсі" можна було вичитати, що у Пекіні й інших містах Китаю розкинено летючки з короткою перестророгою: „Пам'ятайте Чаушеску!" Китай — країна з найстаршою у світі культурою. Можна здогадуватися, що тамошня інтелектуальна верхівка, але й люди з пересічної інтеліґентської верстви знають, що діється у світі. Можна теж на підставі неписаних законів історії і на підставі пречисленних історичних прецедентів передбачити — не бавлючись у неповажні пророцтва — що процес завмирання комунізму може ще перейти різні стадії і заскакувати світ різними несподіванками, але остаточно комунізм мусить загинути. Революція у Румунії не була першою у всесвітній історії. XX сторіччя кривавилося двома світовими і різними „льокальними" війнами та кривавилося 70-літнім експериментом марксо-ленінізму. Але і цей страхітливий експеримент мусить скінчитися — і в Совєтському Союзі і в суходільному Китаї.

Василь Сокіл

„ВСЯ ВЛАДА РАДАМ..."

Нинішня конституція СССР, яка незмінно довгі роки діє як основний закон, відома під назвою „брежнєвська". Вона була ухвалена, точніше сказати, наказним шляхом впроваджена в жовтні 1977 року. Про те, як складалася і формувалася ця конституція в газеті „Московские новости" за 3-те грудня розповідає один з її співавторів доктор філософських наук Анатолій Бутенко.

Прагнучи надати належну вагу підготові нового закону держави, були створені, як пише автор, команди спеціялістів, — істориків, економістів, юристів, філософів, суспільствознавців тощо. Працювали ці „команди" над проєктом конституції довго і безрезультатно, що дало Брежнєву на 25-му з'їзді (1976 рік) підстави похвалитися, що підготова „ведеться старанно, без спішки, щоб по можливості точніше зважити кожну виниклу проблему і потім винести проєкт на всенародне обговорення".

Автор статті твердить, що нікчемність наслідків багатомісячного товчення в ступі води зумовлена була тим, що „команди" спеціялістів діяли під судовою командою „творця нової конституції" Брежнєва, який через свого вірного виконавця, секретаря ЦК Б. Пономарьова, відкидав геть з проєкту все, що в будь-який мірі загрожувало створеному в країні застійному „порядку". В результаті в основу брежнєвської конституції була покладена сталінська. Всі намагання обновити її обмежилися лише новими словами зі старим змістом.

Цікавою є розповідь А. Бунтенка відносно 6-ої конституції. Він пише, що тоді виникло чимало пропозицій по-новому визначити ролю партії в совєтському суспільстві. Довго дискутували члени „команди" над цим питанням, — аж поки один „проґресивний" (так його назвав А. Бутенко) апаратчик запропонував переформулювати цю статтю „в дусі реалізму", одверто записавши, що „компартія як керівна партія країни вирішує всі принципові питання внутрішньої і зовнішньої політики, її прероґативою є вироблення основ економічної і соціяльної політики, добір і розстановка кадрів, всі політико-ідеологічні питання"...

Коли автор насмілився дискутувати з партійним функціонером, той поплескав його по плечу і заспокоїв.

— Шановний! Те, що я пропоную записати, нині робиться і без цього запису. То давайте звільнимося від дворушництва, — чесно і прямо скажемо про це народу".

Голова комісії обірвав дискусію:

— Не будемо сперечатися. Запишемо, як було в сталінській конституції. Цю статтю міняти не будемо.

Так і сталося. В остаточному вигляді стаття 6-та лишилася сталінською.

Тепер, як ми знаємо, нинішні „прогресивні апаратчики" зо всіх сил намагаються зберегти саме цю статтю. Спроби дійсно проґресивних діячів — депутатів Верховної Ради поставити бодай на обговорення це питання були рішуче відкинуті. Тобто: „Цю статтю міняти не будемо!"

Щоб записати в конституцію такі слова: „Керівною і спрямовуючою силою совєтського суспільства, ядром його політичної системи, державних і громадських організацій є комуністична партія", — як показав сумний досвід наступних десятиліть, непотрібним виявилося доводити комусь бодай мінімальні докази на таке звання. А взагалі, — не існувало жодних доказів. Результатом дій керівної і спрямовуючої сили було доведення країни на грань економічної катастрофи, до деморалізації суспільства, про що Ґорбачов сказав на початку проголошення революційної перебудови.

Нині, на превелике диво, переконуєшся, що перебудова не почалася в першу чергу з „ядра". Партія за всі перебудовані роки ні на малу часточку не змінила свого адміністративно-командного стилю управління суспільством, основу якої заклала 6-та стаття сталінсько-брежнєвської конституції. Чи не слід було б тепер перетлумачити цю статтю точніше: „Консервативною і руїнницькою силою радянського суспільства, гальмом перебудови його політичної системи є керівна верхівка комуністичної партії?"

У закликах до народу ініціятор перебудови не має відваги так сказати, проте ясно підкреслив, що, не маючи певности обіпертися на партійний апарат, бажає знайти всенародну підтримку. І в процесі втілення в життя реформ він не раз обвинувачував партійну бюрократію у небажанні, а то й саботажі передового процесу. Як відомо, заклик до активізації народних мас призвів до виникнення неформальних організацій і об'єднань. Нині вони являють потужну силу, яка хоч не є керівною, але безумовно спрямовуючою в перебудовному руховi.

Намагання партійної бюрократії зберегти 6-ту статтю не можна інакше розцінювати як відчайдушну спробу втримати за собою

(Закінчення на стор. 4)

Микола Мушинка

НОВИЙ ГРОМАДЯНСЬКИЙ РУХ НА ЛЕМКІВЩИНІ

Недавно місто Пряшів відвідав господар Громадянського руху (тобто гуртка) лемків у Польщі етнограф Павло Стефанівський, щоб поінформувати представників Ініціятивної групи українців-русинів Чехо-Словаччини за перебудову про діяльність новоутвореного руху та нав'язати взаємну співпрацю між лемками Польщі та Чехо-Словаччини у цих нових для обидвох країн умовах.

Як відомо, лемки у Польщі у 1946-47 роках були силою виселені у Совєтський Союз та у Західню Польшу. Ясна річ, що все своє нерухоме майно: хати, поля, ліси — вони змушені були залишити дома. У західній Польщі вони дістали хати і поля (хоч не усі), однак ніхто з них не дістав ні найменшого клаптика лісу. Саме той факт використав Павло Стефанівський як привід щоб розпочати справу про повернення лісів їхнім первісним власникам або їх спадкоємцям.

У січні 1989 року він розіслав листи сотням лемків у різних місцевостях Польщі, щоб вони пред'явили законні претенсії на незаконно забране від них майно — ліси. На його заклик зголосилося понад 9,000 лемків, які заснували 44 громадські гуртки на Лемківщині і 75 — у західній Польщі. Отак було створено Громадянський круг лемків у Польщі, очолюваний його господарем Павлом Стефанівським, який як офіційний представник цього руху, вступив у листування та переговори із соймом, міністерствами та місцевими органами влади.

У результаті активної діяльности Громадянського кругу державні лісничі управління вже припинили вирубку ліса до кінця 1989 року. Це до значної міри підняло престиж Громадянського круга в очах лемків. Щобільше, його члени почали на місці визначати межі своїх колишніх лісових ділянок та зорганізували добровільні варти, щоб не дозволити вивозити з ліса зрізане вже дерево. Вся ця боротьба ведеться виключно ненасильними засобами. Слід зазначити, що новостворений рух в національному питанні, на відміну від інших сепаратичних лемківських організацій, стоїть на виразних українських позиціях, однак притягає у свої ряди усіх лемків Польщі, без огляду на їхню релігійну чи національну орієнтацію.

Пару тижнів тому Громадянський круг лемків звернувся з відкритим листом до польської інтеліґенції. В листі, між іншим, наголошено:

„Русини-українці з Лемківщини є безборонною і майже знищеною нацією, незаконно позбавленою гіпотетичних прав, своїх шкіл, осередків культури і науки. Лемки, як і бойки, є ганебно скривджені. В них пограбовано успадковане приватне і громадське майно попереднім сталінським урядом Польщі, урядом, який вигнав їх із своїх рідних місць і розсіяв по цілій західній Польщі. Лемки нікому нічого не винні. Навпаки, це вони залишилися вкрай потерпілими. В Польщі грозить їм примусова асиміляція і занепад їхньої багатовічної і досі живої ще культури. Ми не хочемо наші кривди виправляти іншими кривдами. Звертаємось до вас як до братів. Будьмо рівні між рівними, подаймо собі руки поєднання в цій новій епосі дій".

Далі в листі наведено, що лемки не домагаються повернення усіх своїх маєтків, переданих урядом польським поселенцям на їхніх землях. Вони вимагають лише повернення лісів, що знаходяться в посіданні держави і які можна повернути первісним власникам дуже просто. Громадянський круг лемків Польщі переконаний, що держава поверненням лісів їхнім законним власникам не понесе жодних втрат, бо ці ліси й надалі залишаться у Польщі, однак придбають справжніх господарів, які будуть дбати про них куди ліпше, ніж дотеперішні анонімні власники. Та ж сьогодні в місцевостях, де до 1947 року жило 150,000 лемків, мешкає всього-навсього 13,000 населення, отже якщо у свої ліси повернеться лише незначна частина їхніх справжніх власників, це буде на користь польської держави, яку лемки згідні визнати своєю батьківщиною, хоч своєю матір'ю вони і надалі вважають Україну.

Комісія прав людини при польському сеймі позитивно віднеслася до домагань лемків і запропонувала, щоб цю справу розглянуло міністерство сільського господарства і лісництва. Та, однак, ставиться до домагань лемків негативно, посилаючись на горезвісний декрет 1949 року, згідно з яким все майно лемків припало польській державі. Напруження на Лемківщині зростає з кожним днем.

Нещодавно у селі Білянка зібралося понад 200 колишніх власників лісів, які при наріжному камені майбутнього пам'ятника жертвам терору 1945-89 років (акції „Вісла", Явожно, Завадка Дерехівської тощо склали урочисту присягу, що свою боротьбу поведуть до успішного кінця.

Якщо польський сейм не поверне лісів їхніх власникам, 12 членів Громадянського круга лемків Польщі вступить у п'ятиденну голодівку, а якщо і це не допоможе, один член Громадянського круга піддасться самоспаленню. Це засвідчено в офіційній резолюції Громадського круга лемків 10-го грудня 1989 року.

Господар Громадського круга П. Стефанівський вірить, що до цього не дійде, що новий уряд Польщі задовольнить справедливі вимоги лемків. Він мріє зібрати 30,000 підписів гіпотетичних власників лемківських лісів, побудувати на Лемківщині будинки культури, поширити сітку приватних готелів і перетворити Бескиди в один з центрів туристичного руху.

Ініціятивна група русинів-українців Чехо-Словаччини за перебудову підтримує законні і справедливі домагання свої побратимів у Польщі, однак не вважає доцільним приносити на вівтар цих домагань людські жертви, хоч і шляхетні та добровільні.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Святослав Гординський

Виставка І. Марчука в Українському Музеї

У двох залях Українського Музею в Ню Йорку 16-го грудня ц.р. відкрито велику, більш як 50 картин, виставку малярських творів Івана Марчука з України. І. Марчук, народжений 1936 року на Тернопільщині, належить до тих видатних мистців, які довгий час, — до 1988 року — належали до офіційно „невизнаних", хоч вони мали за собою не раз і десятки виставок не тільки в Україні, але й у Росії. Їхня творчість не вміщалася в коло соціяльної реалістичної доктрини, виробленої офіційними ідеологами, які найважливішим завданням мистецтва уважали його служіння партійній аґітації. У Великій Совєтській Енциклопедії 50-их рр. (російській) побіч обов'язкого Леніна головними теоретиками мистецтва названі Сталін, Молотов і Каґанович, але в Українській Радянській Енциклопедії 1960-их років, залишився вже тільки Хрущов і в бібліографії з питань мистецтвознавства подані тільки чотири його (до речі, погромницькі) статті... Але у великій 6-томовій Історії українського мистецтва такого „мистецтвознавця" вже немає. Все це показує, в яких ненормальних умовах мусіло розвиватися мистецтво в Україні і чому той період нашого мистецтва не включився в струм мистецтва світового.

Але ми починаємо жити вже в іншій добі і з цікавістю, хоч і не без певних атавістичних побоювань, спостерігаємо ті зміни, що заходять у мистецтві сучасної України. А що там діється не одне, широкомаштабне і на справді високому рівні, показує саме виставка Марчука. Передусім, це мистець, який уповні володіє технічними проблемами свого малярства і не належить до тих досить численних сучасних новаторів, які беруться творити всякі вигадливі форми, що мають маскувати їх незнання рисунку, композиції чи гармонізації барв. Дивлячись на картини Марчука, можна декуди не погоджуватися з такою, а не іншою композиційною або кольористичною розв'язкою, але це будуть завжди його твори, збудовані за його власною логікою і смаком, завжди на потрібному мистецькому рівні.

У наших спогадах і мріях Україна — це країна сонця, золотих ланів розквітлих вишневих дерев і Дніпрової синяви. Такою вона незмінно і є, але одночасно це й країна Биковні, Вінниці і Чорнобиля, країна, де ще донедавна брат до брата боявся промовити зайве слово. Ця психічна травма лягла і на душу Марчука та відбилися і на його мистецтві. Воно сповнене кошмарами недавно минулого, з якого мистець не може або не хоче звільнитися, бо над просторами України досі проносяться затруєні вітри, якими мусить дихати українська людина. Через це велика більшість картин, створених мистцем, носить на собі сліди цих екологічних перетворень, що почали зміняти природні форми всього живого. На картинах мистця змінилася вся природа — трава, листя, квіти, галуззя дерев, обличчя і руки людини — стали вже зовсім інші, почали тратити свій природний живий кольор. Хтось скаже: автор тих творів просто песиміст! Але мистець, як і багато його сучасників, оточенний тисячами очей, які безмовно запитують: Що є? Що буде?

Як не як, а більшість картин Марчука показує увесь діяпазон його творчої тривоги. Серед його творів, що відразу звертають увагу своєю безпосередністю, слід згадати насамперед „Опустіле гніздо", ще з 1977 року, далі зовсім нові картини — „Земля материнська", „Молитва опівночі", „Чорнобильська Мадонна", „Нерозлучні", „Вечірня молитва", „Реквієм", „Мислитель", „Біле цвітіння", „Баляда про рибу" — все твори виразні і повні драматизму. Я не буду описувати їх окремо, — деякі з них описала Степанія Гнатенко у своїй вдумливій передмові до каталога виставки, я б хотів тут тільки особливо підкреслити, що такі твори належать сьогодні до найкращого, що створила сучасна Україна в ділянці малярства. Авторові цих рядків доводилося вже раніше виставляти твори двох інших передових малярів з України — О. Заливахи і Ф. Гуменюка. З цими двома майстрами і Марчуком уже можна показати мистецтво сучасної України в будь-якому світової кляси музеї. Вони відрізнялися б корисно своєю мистецькою дисципліною від переважно зовсім хаотичних псевдомодерних показів інших народів, навіть з багатою мистецькою культурою. Щоб не бути голослівним, згадаю хоч би недавню виставку берлінських мистців у нюйоркському Музеї модерного мистецтва, де дослівно не було ні одного твору такого калібру, як у щойно згаданих трьох наших мистців. Тепер, при змінах, які почали заходити в мистецтві України, збірна виставка згаданих тут мистців на міжнародному терені була б якраз на часі.

Тут треба сказати, що надреалізм Марчука виходить далеко поза самі формальні проблеми, хоч на виставці є його три чисто формалістичні твори — абстрактні геометричні акварелі, досконало скомпоновані. Під надреалізмом думаємо тут передусім про перетворювання ним реальних форм на інші більш чи менш реальні, у чому саме мистець виявляє свою

(Закінчення на стор. 4)

Андрій Качор

Ю. ПАВЛИКОВСЬКИЙ ТА ЙОГО КООПЕРАТИВНІ ІДЕЇ

(У 40-ву річницю його передчасної смерти)

I.

„У середу, 28-го грудня 1949 року, о год. 11-ій перед полуднем, інж. Юліян Павликовський, виходячи з дому на працю в кооперативах („Кос" і „Лябор" у Мюнхені), дістав атаку серця. Прикликали лікарів і вони ствердили безвиглядність рятунку — сціп крови в серці. Висповідався спокійно і притомно, а о год. 4.05 спокійно заснув"...

Таку вістку я отримав з Мюнхену, в німецькому порті Дельменгорст, перед самим від'їздом до Канади. Вістка для мене була дуже потрясаюча, бо я з ним перед кількома днями попрощався, виглядав він зовсім здоровим і приготовлявся також в подорож до Канади, до своєї єдиної доньки Віри, заміжної з інж. В. Кундою, чекаючи на свою дружину, Ірину, з дому Макух, яка в тому часі виїхала на кілька днів в організаційних жіночих справах. Вона в тому часі була головною управителькою кооперативи „Жіноча Праця" в Мюнхені.

Інж. Ю. Павликовського я пізнав, як молодий кооператор, в 1935 році, в „Маслосоюзі", коли я зачав там працювати в Організаційному відділі, а він був головою Надзірної Ради цієї установи. Пізніще, я досить часто зустрічався з Ю. Павликовським, який зацікавився деякими моїми статтями в щоденнику „Діло" і в „Кооперативному Молочарстві". А вже дуже близько співпрацював з ним спершу у Кракові, а відтак у Львові, як ревізор Ревізійного Союзу Українських Кооператив в 1941-44 роках і, відтак, на еміґрації, в Німеччині, коли він очолював Об'єднання Українських Кооператив на еміґрації, а я був редактором журналу цього об'єднання п. з. „Господарсько-Кооперативне Життя".

У Канаді, зараз по приїзді, вже в 1950 році, я написав коротку монографію про Ю. Павликовського п. з. „35 літ на службі народу", видання Кооперативної Громади у Вінніпеґу. Це зобов'язує мене, до певної міри, і тепер, у 40-ліття його смерти, пригадати, хоч коротко, українській громаді в діяспорі, а й може в Україні, цю небуденну постать у нашому громадському і політичному житті в Західній Україні між двома світовими війнами та його, все актуальні кооперативні ідеї.

У посмертних згадках у всій українській пресі в діяспорі була подана дуже висока оцінка праці інж. Ю. Павликовського. І не диво, бо це була справді людина небуденного знання-науковця, людина непересічної культури, джентелмена з вродженою інтеліґенцією, провідного суспільного і політичного діяча, знаменитого організатора, блискучого і дуже тактовного промовця, а перш за все ідейного провідника могутнього українського кооперативного руху в західній Україні в 1920-1944 роках.

Про його життєвий шлях і його працю треба було б писати кількатомову працю, я обмежусь тільки до найважливіших дат з його життя і його найважливішої ідеї, яка лягла в основу його кооперативної праці.

Ю. Павликовський народився 20-го липня 1888 року (101 років років тому назад) в селі Синькові, повіт Радехів у родині священика, о. Володимира Павликовського. У шостому році життя (1894) став круглою сиротою. Спершу померла мама (Ольга з родини Авдиковичів), а дещо пізніше батько. Малий Юлько виховувався Ясенові, повіт Броди, де жила його родина, з якої вийшов автор „Дністрової Русалки", о. Маркіян Шашкевич.

З дитячих років Ю. Павликовський з великим сентиментом згадував свою бабуню, по батьківській лінії і оо. Юліяна і Тому Дуткевичів — останній був його опікуном по смерти батька. Особливо глибоко запав йому в душу спогад про перші, основуючі, загальні збори Т-ва „Сільський Господар" в Олеську (пізніще це товариство стало провідним крайовим центром сільсько-господарської праці), які відбулися 23-го березня 1899 року, на очах 10-літнього хлопця. Ця подія, як пізніше часто згадував, мала на нього такий вплив, що „це товариство стало мені найближчим на ціле моє життя" і рішило навіть **напрям** його студій.

Гімназійні студії закінчив у німецькій гімназії в Бродах іспитом зрілости в 1906 році. Зараз після матури записується на правничі студії львівського університету, які закінчив у 1910 році, складаючи всі приписані іспити з права та політичних і економічних наук. Рівночасно студіює історію у проф. М. Грушевського, д-ра Фільцера й д-ра Бальцера, філософію у проф. Вертенберґа і статистику в д-ра Бузека.

Закінчивши правничий факультет, Ю. Павликовський, згідно із своєю постановою з дитячих літ, виїздить до Відня і записується на аґрономічний факультет Високої земельної академії (Гохшулє фюр Боденкультур), яку закінчив дипломом інженера-аґронома в 1914 році. У Відні, окремо, студіює кооперацію та аґрарну і лісову політику. Мав охоту виїхати ще до Голляндії на практичні досліди високого господарського життя цієї країни, але війна не дозволила на реалізацію цих плянів.

• • •

Громадську працю Ю. Павликовський, за намовою д-ра Євгена Олесницького, одного з найбільших наших громадських і політичних діячів і провідників економічного відродження Західньої України, після звільнення з військової служби, зачинає з кінцем 1915 року в Крайовому Т-ві „Сільський Господар" у Львові. Спершу працює як господарський референт, а відтак як начальний інструктор хліборобства та керманич Господарської Відбудови краю. Цю боротьбу веде до часу наших визвольних змагань. Після закінчення польсько-української війни він далі продовжує свою працю в „Сільському Господарі", але головну увагу звернув на відбудову і реорганізацію української кооперації, як головної основи економічного відродження Західньої України.

Закінчення буде.

Роля ДЦ УНР в сучасній ситуації України

Рочестер, Н. Й. — Тут у неділю, 10 грудня 1989 року в залі української православної церкви св. Покрови відбулася доповідь голови Української Національної Ради в екзилі проф. Михайла Воскобійника на тему: „Нова роля ДЦ УНР в сучасній ситуації України". Доповідач на підставі історичних фактів та найновіших змін, які проходять в комуністичному світі, подав чітку аналізу процесів відродження в Україні. Він вказав на величезні можливості виявів до повної суверенности, на вперті перешкоди з боку закостенілого естаблішменту та на цілий ряд проблем політичного, національного, економічного і екологічного порядку, що мусять бути вирішені в скорому часі. Найновіші зміни, що проходять в Україні, настільки актуальні і далекойдучі, що вони вимагають негайної аналітичної переоцінки ситуації бо, в іншому випадку, ми знову опинимося у хвості історичних подій.

Державне відродження України, на думку доповідача, залежатиме від двох основних факторів. Перший, — це радикальні зміни в міжнародних відносинах між Заходом і Москвою. В основному — це припинення „холодної війни", скорочення озброєння, зріст торгівлі, технологічна допомога зі сторони Заходу, демократизація, релігійна толеранція включно з леґалізацією Української Католицької Церкви і Української Автокефальної Православної Церкви. Продовження чи поглиблення „холодної війни" нічого доброго Україні не принесе, крім її поновної ізоляції.

Другий фактор — це зрушення народних мас в напрямі масового руху з вимогами культурного, економічного та державного відродження України. Одинокою реальною перспективою, на думку доповідача, є покладання на власні сили народу. Українська діяспора в ролі допоміжного чинника мусить змобілізувати усі свої духовні і матеріяльні надбання для всебічної підтримки демократичним силам Народного Руху України за Перебудову. Зкрема це стосується підтримки проголошеного Рухом виборчого бльоку та вибір таких депутатів, що віддано і совісно боротимуться за політичний і економічний суверенітет, за плюралізм, за скасування 6-ої статті в конституціях СРСР і УРСР, за релігійну свободу усіх церков, за справедливість і добробуть для всіх громадян України, використовуючи для цієї мети і законодавчі органи УРСР — Верховну Раду, так як це вміло було використано в Прибалтиці.

Ці зміни — перша в міжнародних взаєминах і друга у внутрішній ситуації в Україні — вимагають реальних плянів, а не втоптаних деклямацій про автоматичне відновлення незалежности України. На жаль, ще й досі деякі еміграційні політики ставляться дещо негативно до цих історичних змін. Ми були свідками неперебірливих нападів на сл. п. ген. Петра Григоренка, Леоніда Плюща, Миколу Руденка, Володимира Яворівського та інших гостей з України. Навіть у колах ДЦ УНР є ще одиниці, що і далі недооцінюють вагу республіканських виборів до Верховної Ради України, які мають відбутися весною 1990 року.

Спостерігаючи визвольні рухи інших народів у системі СССР, стає очевидним, що майже усі Верховні Ради обстоюють право стати правдивими законодавцями у своїх республіках. Верховні Ради Прибалтики відкрито настоюють на економічній незалежності від Москви, проголошуть введення плюралізму, а Верховна Рада Грузії проголошує своє право на вихід з СССР. Проф. Воскобійник підкреслює, що треба робити ставку на мирну перебудову, на мирну революцію шляхом мобілізації широких мас, так як це до певної міри зреалізовано у Прибалтиці і в Грузії. Треба з особливим наголосом вказати на потребу дальшого розвитку єдиного фронту з усіма народами СССР, бо спільний фронт усіх республік на форумі Верховної Ради СССР є важливою передумовою для остаточного осягнення суверенітету. Не лякаймося тимчасової участи комуністів у визвольних рухах. Пригадаймо, що І. Багряний ще в 1940-их роках правильно передбачав ролю патріотично настроєних комуністів у процесі визволення України.

Проф. Воскобійник вважає своїм першочерговим завданням допомогти провести в життя нову стратегію УНРади і всього ДЦ УНР у суверенізаційній політиці у світлі перечислених вгорі змін у світі і в Україні. Стає очевидним, що найбільш реальним ключем до успіху-суверенізації України це сприяння і всебічна допомога опозиційним демократичним силам в Україні, якщо хочемо, щоб УНРада стала важливим фактором у процесі визволення України. З цього випливає, що ми мусимо пристосувати методи праці ДЦ УНР до сучасних політичних рухів в Україні і рівночасно змагати до дальшого поширення коаліції середовищ, що ще й досі є поза УНРадою. Той факт, що УНРада об'єднує партійні і безпартійні складники в своїх рядах може спричинитися до успіху боротьби в Україні й у вільному світі. Демократичні сили в Україні діяли і надалі будуть діяти незалежно від ДЦ УНР в екзилі, але плюралістичний принцип, на якому побудована УНРада, усуває і буде усувати прояви будь-якого політичного антагонізму між борцями за незалежність по обох боках кордонів України.

Численні присутні вислухали доповідь проф. Воскобійника з великим зацікавленням та нагородили його рясними оплесками. Питання та відповіді після доповіді були до теми, змістовні і на високому рівні.

Після доповіді відбувся концерт і виступ членів церковного хору і оркестри молоденьких дівчат і хлопців. Усі вони виступали в гарних вишиваних одягах і зібрали заслужені оплески. Присутні закінчили цю наскрізь вдалу імпрезу відспіванням гимну „Ще не вмерла Україна".

Д.С.

Побудова нового приміщення — в центрі уваги управи Українського Музею

Цьогорічна традиційна передріздвяна товариська зустріч, влаштована 3-го грудня в залі Українського Народного Дому управою й адміністрацією Українського Музею в Ню Йорку для членів цієї установи та громадянства, проходила під знаком побудови нового, модерного музейного приміщення.

Зустріччю проводила Тетяна Тершаковець, голова Комітету придбання фондів на будову музейної палати. Привітавши численно зібраних учасників, ведуча надала слово голові управи Музею д-рові Богданові Цимбалістому.

У короткій промові голова ознайомив присутніх з двонапрямною діяльністю Музею. Перше річище, яким проходить праця Музею, — це збереження перед знищенням, пропажею і затіями наших недругів здобутків української матеріяльної й духовної культури.

Другим річищем цієї діяльности, на якому тепер зосереджена увага й зусилля управи Музеє, є здвигнення нового будинку, що відповідав би потребам збирання, зберігання, систематизації та експонування музейних надбань.

Розв'язка цих проблем є предметом турботи та праці не лише управи Музею, але й загалу нашого громадянства, яке починає конечність побудови нової музейної палати. Зокрема ця справа близька Союзові Українок Америки, який був ініціятором і засновником Музею та довгий час ніс відповідальність за його існування, поки Музей не став загальнонаціональною цінністю.

На думку доповідача, є всі підстави вважати, що ця нелегка проблема здійсниться, бо нею зацікавилося теж середнє й молодше покоління нашої спільноти, хоч реалізація цього ґрандіозного задуму може тривати довший час.

Учні школи св. Івана Хрестителя з Нюарку, Н.Дж., колядують під час різдвяної зустрічі в Українському Музеї.

Прикладом такого зацікавлення і активної реалізації нехай послужить акція 113-го Відділу СУА, який головною ціллю своєї діяльности, поруч організаційних справ, поставив собі за мету причинитися до здобуття фондів на здвигнення храму нашої культури, яким є УМ. Цей Відділ зреалізував оригінально задуману товарисько-розвагову імпрезу „Ніч у Монте-Карльо", якою придбав значну суму на будову. Подібну ціль поставив собі 67-ий Відділ СУА у Філядельфії, а в різних скупченнях українських поселень починають діяти комітети сприяння акції побудови музею.

Музей є не лише виховним чинником нашого суспільства у вільному світі, але і в розумінні всенаціональному. Він звернув увагу українських культурних кіл на Батьківщині, зокрема своїми дбайливо виданими каталогами, бо наші земляки на рідних землях не мають до цього сприятливих умов. Культурно-наукові й мистецькі діячі в Україні вважають наш Музей одним із найкращих, найважливіших та найцінніших здобутків наших вихідців, бо в ньому зачарований творчий дух нації.

Зміни, які проходять в Україні, створюють сприятливу атмосферу для здійснення такого гігантського задуму, яким є побудова музейної палати. Зокрема Музей має неоціненне значення для піднесення почуття національної самобутности та активної свідомости нашого суспільства. Тому акція, започаткована управою Музею та створенням нею окремого Комітету, повинна зацікавити загал нашої громади.

У розваговій частині програми виступили два бандуристи, члени ансамблю „Гайдамаки" в Пассейку, Н.Дж., — Володимир Васьків та Петро Лучка і група колядників зі звіздою, складена з учнів парафіяльної школи св. Івана Хрестителя в Нюарку та з членів Пласту. Виступали такі діти: Миколая Баранецька, Дора Гапій, Ада Гельбіґ, Зеня Гельбіґ, Марта Клюфас, Оксана Козира, Арета Тритяк, Яремій Тритяк, Діяна Юрчук. Акомпаньювала на фортепіяні Марійка Гельбіґ.

Присутні тепло прийняли виступ бандуристів та дітей-колядників і акомпаньяторку.

Зустріч проходила у свобідній, невимушеній атмосфері, було видно, що зійшлися люди, яких єднала ця сама ціль — допомогти Музеєві придбати нове, репрезентативне приміщення. Зібрані довго гуторили за столами, користуючись дбайлаво приготованим панями під проводом Марії Даниш самообслужним буфетом.

Ця мила й корисна зустріч, що поєднувала приємне з пожиточним напевно дасть поштовх до пожвавленої акції збирання фондів на будову палати української культури — Музею. Бо Музей — це культурно-освітня й науково-дослідна установа, яка збирає, зберігає, консервує, систематизує й вивчає та експонує пам'ятки рідної матеріяльної культури, просякнутої проявами української психіки та витворами українського генія. Закономірність процесу розвою нації та її майбутнє базується на теперішньому, яке має своє коріння в минулому. Ні одне кільце цього безперервного духовного ланцюга не сміє перерватися.

Володимир Барагура

НА ПОРОЗІ ДВОХ ЮВІЛЕЇВ

Отець В. Прийма

У 1990 році збігаються два ювілеї у житті заслуженого священика-патріота поета о. Василя Прийми (Миколи Галичка).

Його патріотично-релігійні пісні були вже популярні 65 років тому в західній Україні. Деякі були надруковані в українських часописах, а кілька його пісень співала наша молодь і передавала із села до села як народні пісні невідомого автора.

Бог обдарував нашого ювілята поетичним талантом — писати вірші та пісні, промовляти до серця і душі блажнього, вщіплювати в душу молодого покоління святі патріотичні ідеї.

Після невдалої трагічної боротьби за визволення України Василь-Микола замінив меч на перо й хрест і посвятився служінню Богові й українському народові.

Після закінчення теологічних студій був рукоположений на священика в Кулямборзі у Голляндії у 1950 році бл. п. єпископом Бучком. Тереном його душпастирської праці стала південно-західня Франція з осідком у Тулюзі. Прийшлось працювати серед українських робітників-еміґрантів — убогих і малосвідомих. Не була це легка праця. Прийшлось йому зорганізувати 30 місійних станиць, систематично відвідувати їх, правити Богослуження у чужих церквах, вишукувати загублені родини, усвідомлювати їх національно та навчати їхніх дітей рідного обряду й історії, запобігаючи процесові асиміляції.

Поетичний талант став йому у великій пригоді. Він писав патріотично-релігійні пісні та молитви для своїх вірних, уряджував святочні імпрези з нагоди релігійних та національних свят. Треба було зродити патріотичну любов і національну гордість у молодих серцях.

Отець Василь став автором трьох збірок творів: „Золотий міт" (Париж, 1957), „Володарка Піренеїв" (Тулюза — Париж, 1964) та „На схилах гір Карпат і Піренеїв" (Париж, 1975). Крім цих творів о. Василь Прийма написав і друкував в українських часописах та журналах багато пісень, віршів, молитов, промов та есеїв патріотично-релігійного змісту, що їх приготовляє до друку.

Треба було боротись за українську ідентичність у Франції, відродити та плекати національну гордість серед молодого покоління. Для цього закуплено й зорганізовано оселю Почаїв біля Люрду, де гартувалася молодь в часі літніх вакацій.

У Тулюзі побудовано пам'ятник генієві України Тарасові Шевченкові у 1971 році. Там же вулицю, при котрій жили українські родини, названо вулицю України.

Молодий душпастир о. Василь організував часті прощі до чудодійного Люрду, відправляючи Богослуження у гроті Пречистої Діви Марії. По великих зусиллях одержано дозвіл на спорядження каплиці у катедрі „Розер" в Люрді, котра називається „Вівтар України". Каплиця ця є оздоблена гарними іконами наших мистців М. Дмитренка з Дітройту, маестра Денисенка з Австралії та О. Мазурика з Парижу. Престіл прикрашений гарними вишивками, а у підніжжі вівтаря написано по французьки „Вівтар України".

Найбільш болючою проблемою о. пароха Василя і його громади була потреба власної церкви. Громада небагата — невсилі збудувати церкву. Тому потрібна була поміч з Америки та Канади. Це дало поштовх до зорганізування Люрдської фундації та збирання коштів на побудову церкви. Отець Василь розгорнув велику збіркову акцію серед нашої еміґрації за океаном. Сам відбув кілька поїздок до Америки та Канади, щоб збирати фонди на реалізацію святого діла. Тут же виявилася бласкуча геніяльність та організаційний талант. У великій пригоді, у засобах інспірації та переконань, став його поетичний талант. Високопатріотичні промови та глибоко релігійні проповіді заохотили численних жертводавців до щедрих дотацій. Слово о. Василя промовило до душі й сердець усіх інтеліґентів, підприємців, робітників і селян. Відгукнулися ентузіясти, котрі своїми талантами включилися в акцію реалізації великої справи. Наші владики, священики, релігійні та світські організації, композитори та диригенти хорів, інженери-архітекти, мистці слова і пера, малярі, керівники українських радіопередач, українські часописи та журнали — щедро стали допомагати о. Василеві. Інженер-архітект В. Німців безкорисно накреслив плян побудови української церкви в Люрді.

Після подолання всіх перепон, у Люрді здвигнено храм Пречистої Діви Марії, котрий посвятив наш Блаженніший кардинал М. Любачівський у 1982 році.

Українська золотоверха церква у Люрді стала гордістю всієї української еміґрації. Вона сповняє всесторонню релігійну місію і є центром української національної ідеї. Це єдина вільна українська амбасада у Франції, що говорить правду про поневолену Україну та про її боротьбу за релігійне та національне визволення.

Церква ще не викінчена повністю. Красується чудовий іконостас роботи маестра П. Холодного, а стіни церкви малював проф. Новосільський у східньо-візантійському стилі. Біля церкви є гарна вілля, в якій приміщується канцелярія та мешкання наших Сестер Служебниць, котрі допомагають о. пароxові. У підвалі церкви на мармурових плитах є вибиті імена співбудівничих та меценатів.

Церква у Люрді стала центром національного та релігійного життя у Франції. До неї приїжджають паломники з усіх сторін світу, а також з України. Напроти церкви знаходиться український готель „Веселка України", з котрого користають наші паломники. Вулиця між церквою і готелем називається вулиця Україна.

На мапах Люрду є виразно зазначений наш український квартал. У Люрді є також український цвинтар. Всі ці надбання — це 40-літня муравлина послідовна праця о. Василя Прийми. Тому нашим обов'язком є висловити кілька слів признання та похвали о. ювілятові. Було б дуже побажаним, коли б наші ентузіясти та поклонники Пресвятої Діви Марії під проводом наших духовних отців зорганізували у 1990 році прощу до Люрду з метою вшанування відзначення заслужених ювілеїв о. В. Прийми.

Молім Вселаскавого Творця та Покровительку українського народу Пречисту Діву Марію, щоб ласкаво та щедро обдарувала нашого о. ювілята многими, щасливими й здоровими літами, щоб золотий 50-літній ювілей він святкував у Львові, у вільній Україні!

Адреса о. В. Прийми: L'abbe Pryjma Wasyl, L'Eglise Catholique Ukrainienne, Aumonerie A Lourdes, 8 bis, rue de l'Ukraine, 65100 Lourdes — France; tel.: 6294 9033.

Михайлю Орлич

Досліджуючи питання сучасної України

(Чикаго — УКУ). — У Філії Українського Католицького Університету в Чикаго успішно відбулася серія викладів-семінарів, присвячених процесам в Україні сьогодні.

16-го листопада 1989 року виступав Володимир Однолько, директор 125 української середньої школи в Києві з поглибленим вивченням англійської мови. Дирекція Філії використала нагоду, що 10 учнів цієї школи перебували в Чикаго у програмі обміну середньошкільників між Києвом і Чикаго. Щасливим збігом обставин склалося, що вибір учасників цього обміну впав на українськомовну школу, учні якої прибули до нашого міста, а вже раніше їздила така ж група американських учнів до Києва. Між американцями не було українських дітей. Учні зі своїми учителями перебували в американських родинах, відвідували різні школи та установи, вчилися англійської мови, а головно кияни мали змогу зустрінути українську громаду і своїх одноліткiв зі школи українознавства.

Українці Чикаго тепло прийняли земляків, а директор Володимир Однолько виступав кілька разів перед українською громадою. Зокрема сердечну зустріч влаштували дітям з України жіночі організації і кияни винесли гарні враження зі своїх зустрічей з українською громадою.

Вечір в УКУ згуртував постійну групу відвідувачів семінару та гостей в кількості бл. 40 осіб. Директор Філії д-р В. Маркусь накреслив тло для дискусії, назвав ряд проблем з культурного й освітнього життя в УССР, які дуже турбують українську громадськість за кордоном. Все це зводиться до централізації чи не всіх галузей життя, русифікації та позбавлення української культури її змісту („білі плями", інтерпретація української історії й культури в партійному дусі). Оперуючи тут і там прикладами, прохав київського педагога, щоб прокоментував цю ситуацію і подав свою оцінку та можливі зміни тепер і в майбутньому.

В. Однолько подав відносно мало нової інформації, яка була б невідомою за кордоном. Признався, що в УССР інформатика слаба і він вбільшости знає хіба про речі в Києві чи у своєму вужчому педагогічному оточенні. Проте подав цікаве насвітлення відносин, що було цінним у його виступі. Признав, що хоч кількість українськомовних і т. зв. „змішаних" шкіл (українсько-російських) у Києві майже половина, проте учнів, що їх відвідують, є лише третина, бо це назагал менші школи. Із дитячими садками ще гірше. В Києві з усіх більших міст Східньої України ситуація найкраща, бо є міста з понад півмільйонним населенням з однією-двома українськими загальноосвітніми школами, а деякі й без них.

Затвердження державного статусу української мови допоможе освіті. Але ще треба готувати педагогічні кадри, переробляти підручники. Важливо також, щоб українська мова стала викладовою у вищих учбових закладах. Однолько висловився за тим, щоб усі ці справи вирішувалися у Києві та в областях, а не в Москві, включно з атестуванням високошкільних дипломів. Він підтримує зв'язки з українцями за кордоном, а головно з молоддю. Процес відроження української культури має багато труднощів і він може проводитися лише поступово. Але щодо його успіху гість із Києва висловив свій оптимізм. Однолько сказав, між іншим, що він є членом партії. При кінці гість прочитав кілька своїх віршів.

Економічна тематика

30 листопада відбувся черговий семінар Філії УКУ на дуже актуальну тему: „Економічна перебудова, можливості допомоги Україні". Загальне тло ситуації, виявлені досі ініціятиви та периметри можливої господарської співпраці з Україною представив керівник семінару В. Маркусь, після чого виступали два доповідачі.

Підприємець інж. Ігор Вислоцький подав загальну характеристику економіки УССР і накреслив можливий модель, який міг би там створитися на місце командного централізованого господарства. Він це назвав „ізраїльським моделем", з яким ознайомлений, бо довгі роки вів торгівлю з Ізраїлем. Це не чисто капіталістична система, але система вільного ринку, базована на принципі зиску, проте, зорієнтованого на суспільні потреби і в рамках частково соціялізованої власности основних засобів продукції (важка індустрія, транспорт тощо). Законодавство про економічну співпрацю і торгівлю мусить гарантувати право власности та вільне розпорядження зиском. З другого боку, ті, що бажають інвестувати і входити у спільні підприємства, не можуть рахувати на швидкий і високий зиск.

Спільні підприємства, вже постають і до них можуть ангажуватися й українці з-за кордону. Однак це буде мінімальне, тому що український капітал майже не існує. Треба вміти ангажувати чужий капітал, і в цьому українські спеціялісти можуть бути допоміжними.

Українці повинні включатися в харитативну акцію, яка безпосередньо потрібна, або допомогти нагальним потребам сьогодні для створення бази дії і популяризації ідеї перебудови в українському дусі. Сьогодні це головно допомога жертвам Чорнобильської катастрофи та продукція на місці необхідного лікарського приладдя і медикаментів, на що можна б організувати основний капітал. Поза тим, з українського боку можуть бути ініційовані селективно малі підприємства, які, однак, мали б і політичну вимову.

В цьому напрямі говорив і другий доповідач, адвокат Олег Сацюк, який підкреслив важливі браки радянської економії: брак інфраструктури, законодавства, яке сприяло б економічним реформам, брак знання і досвіду в галузі менаджменту та необмінність карбованця. Інфраструктури СССР й УССР інакше не покращають, як тільки з участю чужого капіталу, а законодавство мусять встановити Союз і республіки самі. Щодо менаджменту, то Україні дещо могли б допомогти українські спеціялісти з-за кордону безпосередньо та через установи своїх країн. Найважча справа — конверсія карбованця і на це совєтське керівництво мусить рішитися. В тому напрямі дещо робиться, але далеко ще не підраховані і невикористані наявні ресурси.

Можна б вести на малу скалю і торгівлю та спільні підприємства, але тільки у селективних ділянках, бо УССР покищо має обмежений вибір товарів для експорту.

Важливо, щоб Україна могла вирішувати про свої справи сама та щоб її прибуток повертався на Україну, а не, як це є нині, коли УССР отримує ледве 20 відсотків прибутку зі своєї продукції для реінвестиції й модернізації народного господарства.

Обидва доповідачі погоджувалися, що дальша доля економічної перебудови залежить від нового законодавства, зокрема республіканського, яке повинно піти шляхом децентралізації і повного господарського розрахунку, як це роблять балтійські республіки. У кінцевому підсумку, це залежить від вислідів виборів до Верховної Ради УССР і хто там буде вирішувати: чи поступові і національно свідомі елементи, абож застійні централісти і національні нігілісти. Вибори в березні 1990 р. в Україні — це тест для наших земляків, в тому і для нас!

В дискусії, яка була дуже широкою і цікавою, порушено ряд справ, як, наприклад, сільське господарство, харчова промисловість, кооперація, питання, що можуть робити активні українці в діяспорі для покращання господарської ситуації в Україні. Без сумніву, це був найцікавіший досі вечір у серії семінарів Філії УКУ на тему „Процеси в сучасній Україні".

Вітаємо молодого Є. Чижовича з успіхами

Є. Чижович, мол.

Євгена Чижовича, мол., вперше представлено Українському Народному Союзові 30-го березня 1972 року знімкою і підписом, які появилися в „Свободі" того дня. Маленький Ґеньо був убраний у футбольний виряд, разом із м'ячиком і футболівками. На знімці він виглядав готовим грати свій перший матч. Бажання родичів було щоб він мав успіхи в науці та став визначним грачем копаного м'яча. Виявилось, що мрії родичів здійснюються так в науці, як і в спорті.

Цього року Ґеньо закінчив середню школу Колюмбія в Мейплвуді, Н. Дж., де він не лиш виявив прикмети лідера, але також виробився на відомого учня та спортсмена. Ґеньо отримав відзначення у фізиці і закінчив школу з визначним успіхом.

У спорті Ґеньові пощастило мати відмінного тренера, свого батька, Євгена Чижовича, ст., якого зараховується до найвизначніших тренерів копаного м'яча середніх шкіл. Його юні дружини, як правило належать до найкращих в стейті. На останньому році навчання Ґеня вибрано капітаном дружини і також до збірної середніх шкіл ЗСА.

Багато тренерів університетських хотіли бачити молодого українця у рядах своїх дружин. Ґеньо вибрав Бравн університет, який належить до дружини шкіл „Айві Ліґи" і уважається одним з найвизначніших університетів в країні.

На першому році в університеті Ґеньо грає в першій дружині і виявляється добрим грачем. Покищо його пляни на професійну кар'єру не є устійнені, але вони схиляються в сторону права.

Ще будучи в середній школі, Ґеньо грав у першій дружині „Чорноморської Січі", Нюарк, Н. Дж., яка здобула першенство та золоту медалю в Українській Вільній Олімпіяді 1988 року у Філядельфії.

Євген народився в Лівінґстоні, Н. Дж., 5-го жовтня 1971 року у родині Євгена та Анни Чижовичів. Його батько — сам колишній футболіст, колишній тренер олімпійської футбольної дружини ЗСА і збірної у змаганнях за світовий чемпіонат. Молодший брат Ґеня Михайло також йде слідами брата — він багатонадійний футболіст.

Ґеньо ходив до „Рідної Школи" при школі св. Івана Хрестителя в Нюарку і виступав у п'єсі про Тараса Шевченка.

Ґеньо і ціла родина Чижовичів належать до парафії св. Івана Хрестителя в Нюарку і гордяться тим, що вони є членами Українського Народного Союзу, 214-го Відділу „Чорноморська Січ".

Андрій Воробець

Відзначено ювілей проф. Зої Маркович

У неділю, 3-го грудня, філядельфійська громада відзначила 50-ліття педагогічної і композиторської праці заслуженої піяністки проф. Зої Маркович. Ювілей почався Благодарственною Службою Божою в годині 10-ій рано в католицькому катедральному храмі у Філядельфії, яку проф. Зоя Маркович замовила в подяку Господеві, що дозволив їй дожити до тої знаменної хвилини та за всі одержані обильні ласки.

Тієї ж неділі в годині 3-ій по полудні для вшанування проф. Зої Маркович заходами 20-го Відділу Союзу Українок Америки ім. Олени Теліги і Осередку Спілки Української Молоді ім. УПА у Філядельфії, у великій залі Українського Освітньо-Культурного Центру влаштовано урочисту імпрезу із багатою програмою. Відкрила цю небуденну зустріч присутніх з ювіляткою Лідія Дяченко, голова 20-го Відділу СУА, щиросердечним привітальним вступним словом і попросила д-р Наталію Пазуняк до дальшого ведення імпрези та попросила на сцену маленьку Юстину Хмелько з дитячої вокальної групи, яка виконала впевнено і гарно „Якби мені черевики". Вдячна публика нагородила оплесками цю маленьку ученицю проф. Зої Маркович.

Попрошений до слова Юрій Наконечний, голова Осередку СУМ ім. УПА, склав привіт проф. Зої Маркович від Осередку та вручив їй за мистецькі заслуги грамоту із золотим хрестом від Конґресу СУМ.

Відтак Ігор Шперналь, директор Школи Українознавства, розповів про велику пророблену працю проф. Зої Маркович, як організатора і мистецького керівника жіночого вокального тріо „Соловейки" при Осередку СУМ ім. УПА у Філядельфії. Це вокальне тріо довгі роки виступало на різних імпрезах, виконуючи пісні композиції ювілятки та пісні інших композиторів. За цю працю належиться проф. Зої Маркович наша вдячність і щира подяка, а також за плекання і популяризування української пісні серед нашої молоді, — наголосив дир. Ігор Шперналь.

Д-р Н. Пазуняк заповіла виступ Мирослави Новаківської-Волошин, яка відспівала „Чорнобривці". Присутні вислухали з насолодою цей милозвучний сольо спів колишньої учениці ювілятки та підтвердили це довготривалими оплесками.

Про музичну діяльність ювілятки говорив дуже детально проф. д-р Альберт Кіпа, уроджeнець Києва, батько якого був визначним піяністом і другом проф. Зої Маркович, які вчилися разом у консерваторії. Прелеґент у своїй доповіді накреслив обширно автобіографію ювілятки, подав закінчені студії, здобуті відзначення і насвітлив блискучу мистецько-концертову і педагогічну діяльність, а зокрема її композиторську творчість. Проф. д-р А. Кіпа побажав проф. Зої Маркович кріпкого здоров'я, щоб ще довго могла продовжувати свою мистецьку діяльність і популяризувати українську пісню в нашій спільноті, заінтонував „многоліття", яке підхопили усі учасники ювілейної імпрези

Приємною несподіванкою для учасників свята був виступ Зої Ґраур-Корсунь, колишньої учениці студії. В дарунок ювілятці вона відіграла на фортепіяні твори Шопена, Батовена і Лисенка. За цей жест Зої Ґраур-Корсунь публіка нагородила її рясними оплесками.

Богдан Бачара, колишній учень студії ювілятки відчитав привіти від Владики Василя Лостена зі Стемфорду, Конн., Владики Роберта М. Москаля з Парми, Огайо, президента Менор Коледжу Сестри Марії Кекилії, ЧСВВ, дирекції української щадниці, екзекутиви Союзу Українців Католиків „Провидіння", управи Відділу УККА, Об'єднання Американських Музиків. Крім того на руки д-р Наталії Пазуняк вплинули привіти від д-ра Мирослава Гнатюка і його Родини та від 144-го Відділу СУК „Провидіння".

Наступною точкою був виступ любленого і знаного тріо „Соловейки" із їхнього успішного турне по Америці і Канаді в складі Тамари Петришин-Фаріон, Мар'яни Гаманюк-Салей, Мирослави Новаківської-Волошин. Вони виконали „Ясени" і „Вечірню пісню".

Мґр Ярослав Климовський викликав у присутніх певну дозу щирого гумору, відчитавши свій спогад з минулих літ, присвячений ювілятці.

Також другий виступ „Соловейків" був дійсно зворушливий. Вони виконали три пісні: „Тихо над річкою", „Понад Прутом моя Коломия", і „На ювілей УН-Союзу", слова Івана Керницького, музика проф. Зої Маркович. Цю останню вони присвятили своєму колишньому партнерові, авторові.

По мистецькій програмі було висвітлення прозірок учнів, студентів, артистів з Европи, Америки і Канади з поясненнями Марії Касіян.

На ювілеї були присутні почесні гості: о. митрат д-р Іван Біланич, о. митрат Зенон Злочовський, президент Менор Коледжу Сестра Марія Кекилія, ЧСВВ, а також представники Американського Соушел Сервіс. На закінчення програми була зроблена загальна знимка усіх колишніх учнів студії проф. Зої Маркович. Відтак д-р Наталія Пазуняк подякувала присутнім за численну участь, щоб належно вшанувати цей знаменний ювілей проф. Зої Маркович та запросила всіх до обильно приготованого прийняття.

Мирон Баранецький

Україна живе і бореться за свої права

Немає сумніву, що уся наша увага сьогодні звернена на Україну і решту Східньої Европи. Хочеться вірити, що з часом знайдуться там люди, які зуміють здійснити існуючий потенціял на користь України.

Спробою проаналізувати дещо із тих процесів з віддалі був влаштований Товариством Українських Інженерів Америки, Відділом Ню Джерзі, панель на тему „Сучасна проблематика України — різні аспекти".

„А ми тую червону калину підіймемо, а ми нашу славну Україну розвеселимо" — милозвучно і містично звучала на фільмі знана нам усім пісня в днях 8-10-го вересня 1989 року, але вона чомусь мала окремий сенс, бо зійшлось понад тисячу синів і доньок України в Києві, щоб задокументувати перед усім світом, що Україна хоче волі, хоче кращого завтра й усі об'єднано хочуть за ті ідеали боротися, і робітники і трудова інтеліґенція, і вчорашні каторжники, й інші українські патріоти навіть з партійними квитками, зібрались на з'їзді в Києві і створили Народній Рух України за Перебудову.

Проф. Тарас Гунчак, один із панелістів мав щастя бути присутнім на тому з'їзді і тому його враження мали окрему вартість для відтворення духа цілої імпрези. Пристуні делеґати з'їзду в піднесеному дусі взивали до акцій, до чинів реалізації перебудови, очевидно такої, якої самі хочуть. А вона така ясна: самостійна і незалежна українська держава.

Перебрання відповідальности за долю українського народу на нині і на століття, які прийдуть, освідомлюють собі наші патріоти в Україні, — говорив другий панеліст Роман Купчинський. Україна має кваліфікованих провідників, діяспора може і повинна їм лише допомагати. На сході Европи, включно з Україною, відбувається „безкровна революція". Важне не лишатися позаду, але здобувати максимум, що можна добути.

Д-р Зенон Матківський повернув з України, куди їздив з лікарствами для дітей Чорнобиля. Його разила велика відсталість в шпиталях України і він мав підстави твердити, що так само є в інших шпиталях СССР. Все те однак можна направити, мусимо допомагати це робити.

Надія Матківська, яка теж туди їздила, пробувала і дальше пробує для акції допомоги дітям Чорнобиля діставити допомогу в різних американських інституціях, що частинно уже зроблено. Праці багато і люди в Україні повинні знати, що ми готові усіми засобами їм допомогти. Коротка і дійсно речева доповідь зробила дуже солідне враження на присутніх.

Ред. Василь Пасічняк пробував поставити перед очі слухачів релігійні проблеми, які існують сьогодні в Україні і будуть дальше живими, пекучими. А вони є дуже делікатними і тому простої розв'язки не мають.

Про робітниче питання в Україні говорив інж. Богдан Чайківський. Це є важливе питання і воно мабуть в панелі, як одна із проблем, не зовсім ефектовно випало. Окрема доповідь лише на цю тему може бути дуже корисною.

Біля 300 присутніх слухали уважно, з цікавістю і помимо того, що було трохи за довго, користь без сумніву для усіх була. Модератор, інж. Ізидорій Кузьма замало контролював час виступів поодиноких панелістів, хоч організація доповідей і тематика були вартими признання.

ІЯХ

Виставка...

(Закінчення зі стор. 2)

„Ворожіння у новомісячну ніч" (1981 р., картон, темпера 46x59 см.)

гічне, а то й демонічне своєю жорстокістю зображень. Його реальні і нереальні форми насичені тією драматичністю до крайніх меж так, що немало його творів стає наче пропаґандою — тільки не якоїсь ідеології, а просто людської життєвої тривоги. Це те, що робить його мистецтво таким сучасним.

Українських Музей дав справді вартісний і багатозначущий показ творчости одного з найцікавіших сьогодні мистців України.

індивідуальність. Сам надреалізм українському мистецтву вже давно не чужий, ще бо спочатку нашого сторіччя одні з перших того роду творів дав Юхим Михайлів, монографія якого появилася нещодавно друком. Він у своїх творах єднав реальне з мотивами казки і міту засобами чистого імпресіонізму і чистих барв, що в результаті твори ло поетично-ліричний світ фантастики. Марчук зовсім інший, його фантастика переростає в драматично-тра-

„Вся влада..."

(Закінчення зі стор. 2)

привілей безроздільного панування в суспільстві не на основі заслуг, а на зухвалому диктаті.

Дехто ладен вважати, що причиною відсутности реальних наслідків за всі роки перебудови є брак єдности в лавах партії, яка через це втрачає авторитет у народу. Далебі, це не безпідставне твердження. Партійний апарат аніяк не підтримав активність мас, навпаки, — не лише не хоче єднатися з народними рухами, а ще й намагається брутально їх придушувати. Апаратчикам цілком байдуже, що цим самим вони посилюють ще більше обурення діями цілої партії. Адже всім видно, як „керівна" сила стала гальмом у народному русі, викликаному гаслами перебудови.

Чому ж Ґорбачов не стає в активну оборону народних рухів, не спирається на їх силу, а весь час удається до компромісів з консервативними колами? Дехто ладен вбачати в цьому мудрість стратегії її тактики. Погодитися з таким твердженням нелегко. Революційна перебудова матиме успіх лише тоді, коли вона базується на чіткій принциповій позиції рішучо і безкомпромісно. Саме таким чином можна заслужити довір'я і авторитет у народу. Саме таким шляхом могла б партія, якщо настійно того бажає, здобути право на оту 6-ту статтю.

Химерні арґументи висловив генеральний секретар компартії на захист цієї статті під час обговорення питання про включення її в порядок денний недавньої сесії Верховної Ради:

— Ви гадаєте, що, скасувавши цю статтю, все буде чудово у нас? Ніхто не запитав його:

— А якщо вона є, у нас усе чудово?

Комуністична партія устами своїх божків всі роки й у всіх випадках твердила, що вона як керівна і ведуча сила завжди доказує своїми діями якнайкращі приклади. Не будемо спинятися на прикладах внутрішньої політики, яка призвела країну до таких нечуваних досягнень, від яких не здатні отямитись ось уже п'ятий рік. Згадаймо, як у повоєнні роки, отримавши під свою благодійну опіку територію і населення семи держав Східньої Европи, Москва своїм прикладом насаджувала в них диктаторські режими, — несучи їм величні ідеї марксизму — ленінізму, а в той час ще й сталінізму. В конституціях кожної з цих держав неодмінною і непорушною була стаття про керівну і спрямовуючи силу Компартії.

Ідеї ґорбачовської перебудови, дійсно, як могутній приклад підняли народи цих країн на рішуче ламання деспотичного режиму. І знаменно, — перемогу в демократизації вони насамперед здобули в тому, що скасували в своїх конституціях статті про привелійоване становище партії в суспільстві.

Чудовий приклад для усіх республік Союзу!

Чудова, неповторна нагода для КПСС, показати свою керівну і спрямовуючу силу!

На превелике диво, вона воліє лишитися в союзі з твердокамінними диктаторськими режимами Куби, Румунії та Албанії...

Можна сподіватися, що в Кремлі не всім сподобається бути в такій компанії і стануть шукати компромісів для виходу з такої ганебної ситуації. Натяки на це помітні. Добившись відхилення постановки питання про горезвісну статтю на нинішній сесії, оборонці її не посміли вимагати утвердження її, а обіцяли обговорити цю справу пізніше, на наступному з'їзді КПСС.

Це, до речі, дає правно кожній Компартії так само поставити у себе питання про відмову від незаслуженого звання керівної сили. Таке вже відбувається в прибалтійських та закавказких Компартіях. Це цілком зрозумілий і розумний акт: Якщо вони самі собі привласнили це звання, — хай самі від цієї ганьби і звільняються.

Але конституційні питання має вирішувати не партія, а Верховні Ради республік. Це не тільки їх право, а й зобов'язання перед народом в справі справжньої демократизації країни. Це право влади. Адже і Комуністична партія проголосила: „Вся влада Радам!"

А де ж вона у радах буде якщо в конституції лишається 6-та стаття?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 13-го СІЧНЯ 1990 р.

Амстердам, Н. Й. Звичайні збори Т-ва ім. Івана Франка 266 Відділ УНСоюзу о год. 7-ій веч. в домі Укр.-Амер. Горож. Клюбу при 3-5 Теппер вулиці в Амстердамі. На порядку: звіти з діяльности за 1989 р., дискусія над звітами, внески і запити, вибір делеґатів і заступників на 32-гу Конвенцію УНС. Після зборів перекуска.

За Управу:
Володимир Варшона, секр.